

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, <http://www.kp.org.pl>

Świebodzin, 14 marca 2016 r.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie

Na podstawie ustawy z 11 lipca 2014 r. o petycjach, działając zgodnie ze statutem stowarzyszenia Klub Przyrodników¹ w trosce o środowisko i przyrodę jako dobro wspólne w interesie publicznym, wnoszę co następuje:

Od kilku lat śledzimy z zaniepokojeniem praktyki mające miejsce na terenie rezerwatu przyrody Rzeką Drwęca i obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001, polegające na ingerowaniu w naturalne procesy hydromorfologiczne rzeki Drwęca w ramach tzw. „prac utrzymaniowych” prowadzonych przez zarządzający rzeką RZGW w Gdańsku, mimo że rzeka ta w całości objęta jest formami ochrony przyrody wysokiej rangi.

W 2012 r. kierowaliśmy już w tej sprawie wystąpienia do RZGW w Gdańsku oraz do RDOŚ w Olsztynie i Bydgoszczy, np. z 7 sierpnia 2012 r. i 27 sierpnia 2012 r.

Co do zasady, rzeka stanowiąca rezerwat przyrody powinna być chroniona wraz z naturalnymi procesami kształtującymi jej hydromorfologię. Naturalnymi elementami ekosystemu rzeczno-egzonalnego, jakie powinny być chronione w rezerwacie przyrody, są w szczególności:

- martwe drzewa i ich fragmenty, w tym tworzone przez rzekę zatory z martwych drzew,
- tworzone przez rzekę wypłycenia, odsypy i namuliska,
- erodowane skarpy brzegowe,
- roślinność nurtu rzeki.

Elementy te są ważne dla zachowania pełni różnorodności biologicznej związanej z rzeką, a więc ich zachowanie jest istotne dla osiągnięcia celów ochrony rezerwatu przyrody. Przykładowo: erodowane skarpy (obrywy brzegowe) są kluczowym siedliskiem lęgowym zimorodka, martwe drzewa są kluczowym czynnikiem różnicowania hydromorfologii koryta, a w rezultacie kształtowania się siedlisk ryb itp. Dlatego podstawą ochrony rzeki w rezerwacie przyrody powinna być ochrona bierna i rezygnacja z wszelkich działań „utrzymaniowych” związanych z niszczeniem roślinności, wydobywaniem namulów, usuwaniem drzew z brzegów rzeki, usuwaniem grubego rumoszu drzewnego z nurtu rzeki.

Naturalność hydromorfologiczna rzeki jest także kryterium stanu ochrony siedliska przyrodniczego *nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculion fluitantis)*, które w obszarze Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 jest przedmiotem ochrony.

¹ Wyrażam zgodę na upublicznienie danych podmiotu wnoszącego petycję.

Odstępstwa od powyższej zasady mogą mieć co najwyżej charakter wyjątkowy i muszą być bardzo wnikliwie uzasadnione. Nie powinny one mieć inwazyjnego charakteru (np. niedopuszczalne wydaje się odmulanie i pogłębianie, umacnianie brzegów, a także usuwanie na szerszą skalę drzew przewróconych w nurt rzeki). Mogą dotyczyć co najwyżej krótkich odcinków rzeki, np. powtarzalnego wykaszania roślinności rzecznej w miastach, dla ograniczenia podpiętrzenia w obrębie zabudowy miejskiej. Przede wszystkim zaś, muszą być wdrożone zgodnie z prawem ochrony przyrody – tj. działania takie mogą być wykonywane wyłącznie pod warunkiem ujęcia ich w planie ochrony rezerwatu przyrody lub w zadaniach ochronnych dla rezerwatu przyrody, ustanowionych przez właściwy miejscowo RDOŚ, albo też po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia na odstępowstwo (np. w przypadku konieczności przecięcia pojedynczego martwego drzewa w nurcie rzeki udostępnionym do spływów kajakowych, takie zezwolenie może być wydane z uzasadnienia potrzebami turystyki, ale dopiero po analizie wpływu na cele ochrony rezerwatu).

Już w 2012 r. zwracaliśmy uwagę, że na Drwęcy miały tymczasem miejsce zdarzenia naruszające prawo – jak np. wykaszanie przez RZGW roślinności wodnej bez żadnej wiedzy RDOŚ, czy też usuwanie, bez żadnych zezwoleń, żywych i martwych drzew z koryta i brzegów rzeki. RZGW deklarował wówczas, iż „*uświadomił sobie konieczność bardziej rygorystycznego interpretowania przepisów dotyczących ochrony przyrody*”, jak również deklarował zamiar doprowadzenia do zgodności z prawem wykonywanych działań, np. poprzez wnioskowanie o ich ujęcie w zadaniach ochronnych dla rezerwatu przyrody.

Od 2014 r. poprawione zostały przepisy ustawy Prawo Wodne w zakresie tzw. „prac utrzymaniowych na rzekach”, co powinno zapobiegać wykonywaniu takich prac bez wiedzy i zgody RDOŚ na wszystkich rzekach – a już szczególnie na rzekach chronionych jako obszar Natura 2000 i rezerwat przyrody.

Mimo to, z ubolewaniem stwierdzamy, iż nadal powtarzają się przypadki niezgodnego z prawem wykonywania przez RZGW w Gdańsku tzw. „prac utrzymaniowych” na Drwęcy – w rezerwacie przyrody i w obszarze Natura 2000.

Przykładowo, w IV kwartale 2015 r. ujawniono fakt, że na Drwęcy m. in. na odcinku od jeziora Ostrowin do Ostródy, RZGW w Gdańsku wykonał prace polegające na wydobywaniu koparką roślinności z koryta rzeki, osadów z dna rzeki oraz martwych drzew, a także na usuwaniu i karczowaniu drzew z brzegów rzeki. W grudniu 2015 r. stwierdziliśmy ślady tych prac w postaci zalegających na brzegu rzeki roślin wodnych i karpin, a także piaszczystych i mulistych osadów. Wśród wydobytych namulów były liczne skorupy małży i ślimaków, również martwe osobniki. Załączamy dokumentację fotograficzną. Korespondencja wyjaśniła, że prace te wykonał RZGW w Gdańsku nie dopełniając w ogóle wynikającego z art. 118 ustawy o ochronie przyrody obowiązku zgłoszenia ich do RDOŚ. RZGW w Gdańsku wykazał się w tej sprawie nieznajomością obowiązującego prawa, twierdząc że wykonane hakowanie roślinności wodnej, co na podstawie art. 118b pkt 4b ustawy o ochronie przyrody w terminie po 15 sierpnia nie wymaga zgłoszenia do RDOŚ – ale ignorując fakt, że wyjątek ten nie dotyczy obszarów Natura 2000, w których przedmiotem ochrony jest m. in. siedlisko przyrodnicze *nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (Ranunculon fluitantis)*, a obszar Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 jest właśnie taki obszarem.

W związku z ujawnioną sytuacją, uznaliśmy za konieczne skierowanie do organów ścigania zawiadomienia o popełnieniu przez pracowników RZGW wykroczenia z art. 131 pkt 8 oraz art. 127 pkt 1b ustawy o ochronie przyrody, a także wniosku o ściganie tego wykroczenia.

Niezależnie od powyższego, w niniejszej petycji zwracamy uwagę, że także RDOŚ w Olsztynie nie pozostaje bez winy, jeśli chodzi o wciąż zdarzające się przypadki naruszania prawa ochrony przyrody w rezerwacie przyrody Rzeka Drwęca i obszarze Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001.

W szczególności:

1. Na chwilę obecną podstawą ochrony rezerwatu przyrody rzeka Drwęca na odcinku województwa warmińsko-mazurskiego są zadania ochronne ustanowione przez RDOŚ w Olsztynie zarządzeniem z 14 lipca 2014 r. na okres dwóch lat i w tym czasie już dwukrotnie zmieniane.

W zadaniach tych RDOŚ w Olsztynie nie wskazał zagrożeń dla rezerwatu pochodzących od niewłaściwie wykonywanych prac utrzymaniowych, mimo że informacjami o takim zagrożeniu powinien dysponować już na podstawie naszej korespondencji z 2012 r.

Ponadto, zarządzeniem z 26 marca 2015 r. RDOŚ w Olsztynie zmienił zadania ochronne, przenosząc wszystkie działki terenu nie znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych oraz wszystkie wody pod tzw. ochronę krajobrazową. Skutkuje to wyłączeniem (na podstawie art. 15 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody) stosowania wszystkich zakazów chroniących rezerwat przyrody wobec wszelkich działań realizowanych „w ramach wykonywania prawa własności”. Jest to wręcz zaproszenie zarządcy rzeki, by nie obawiając się naruszenia wymogów ochrony rezerwatu wykonywał w rezerwacie dowolne „prace utrzymaniowe” – które przecież RZGW w Gdańsku interpretuje właśnie jako „obowiązek właściciela wody”.

2. Powtarzanie się przypadków naruszeń prawa ochrony przyrody na Drwęcy świadczy o niedostatecznym nadzorze RDOŚ nad rezerwatem przyrody i nad obszarem Natura 2000.

Właściwy nadzór powinien polegać m. in. na tym, że przypadki pojawiających się naruszeń powinny być szybko i skutecznie ujawniane przez organ sprawujący nadzór, a następnie powinny być z nich wyciągane konsekwencje. Nadzór powinien polegać także na wyraźnym poinformowaniu RZGW w Gdańsku o konsekwencjach i wymogach wynikających z objęcia Drwęcy formami ochrony przyrody, a następnie na stanowczym egzekwowaniu tych wymogów.

W konsekwencji (niezależnie od działań podjętych wobec winnego naruszeń RZGW w Gdańsku), niniejszą petycją wnoszę do RDOŚ w Olsztynie o poprawienie skuteczności ochrony rezerwatu przyrody Rzeka Drwęca i obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 w zakresie leżącym w kompetencji RDOŚ, w tym o:

1. Zmianę przepisów prawa – zarządzenia RDOŚ w Olsztynie w sprawie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody rzeka Drwęca, poprzez:
 - a) Uzupełnienie zarządzenia o identyfikację zagrożeń wynikających z ingerencji w koryto rzeki w ramach tzw. prac utrzymaniowych (niszczenie roślinności, zakłócanie naturalnych procesów hydromorfologicznych, usuwanie martwych drzew stanowiących cenny przyrodniczo element koryta).
 - b) Przywrócenie wód, w tym rzeki Drwęca, pod ochronę czynną, a nie ochronę krajobrazową – tak by do rzeki, stanowiącej przecież główny przedmiot ochrony, w pełni stosowały się zakazy ochronne z art. 15 ust 1 ustawy o ochronie przyrody.
2. Podjęcie przez RDOŚ w Olsztynie działań uświadamiających Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Gdańsku obowiązujące przepisy prawa ochrony przyrody w stosunku do rzeki Drwęca, ponieważ RZGW jako podmiot zarządzający rzeką wykazuje się jak dotąd ich nieznajomością.
3. Wzmożenie nadzoru nad przestrzeganiem prawa ochrony przyrody w rezerwacie przyrody Rzeka Drwęca i obszarze Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001, szczególnie

w zakresie działań ingerujących w koryto rzeki, jej osady, roślinność wodną, drzewa na brzegach rzeki oraz rumosz drzewny w korycie rzecznym – poprzez:

- a) regularne kontrole w terenie przez pracowników RDOŚ,
 - b) stanowcze i konsekwentne zawiadamianie przez RDOŚ organów ścigania o ujawnionych wykroczeniach, w szczególności popełnianych przez RZGW w Gdańsku,
 - c) podejmowanie, w razie zaistnienia odpowiednich przesłanek, postępowań z art. 37 ustawy o ochronie przyrody.
4. Zapewnienie, że podczas procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu *planu utrzymania wód na terenie RZGW w Gdańsku*, zamierzenia RZGW względem robót utrzymaniowych na chronionej rzece Drwęca, w tym zgodność tych zamierzeń z ochroną rezerwatu przyrody i obszarów Natura 2000 na Drwęcy, zostaną wnikliwie przeanalizowane i wyrażone w opiniach organów ochrony przyrody o projekcie tego planu z prognozą oddziaływania na środowisko.
5. Zapewnienie, że w ramach kompetencji wynikających z art. 118 i 118a ustawy o ochronie przyrody, wszystkie ewentualne „prace utrzymaniowe” na Drwęcy – niezależnie od zapewnienia ich zgodności z przepisami rezerwatu przyrody – zostaną poddane ocenie co do oddziaływania na obszar Natura 2000, na cele rezerwatu przyrody i na stan wód, w wyniku której, jeśli prace te w ogóle zostaną uznane za możliwe do realizacji, ustalone zostaną odpowiednie warunki ich realizacji.

z poważaniem

**Załącznik – dokumentacja fotograficzna wykonania przez RDZGW we Gdańsku
nielegalnych „prac utrzymaniowych” na Drwęcy w 2015 r.**

Fot. 1. Wydobyta z nurtu rzeki roślinność wodna k. mostu kolejowego w Ostródzie, 6 grudnia 2015 r.,
fot. P. Pawlaczek

Fot. 2. Wydobyta z nurtu rzeki roślinność wodna i namuły k. mostu kolejowego w Ostródzie, 6 grudnia
2015 r., fot. P. Pawlaczek

Fot. 3. Ślady niszczenia i usuwania drzew oraz wydobyta roślinność wodna i namuły k. mostu na drodze krajowej nr 16, fot. P. Pawlaczek

Fot. 4. Drzewa na brzegu Drwęży w rezerwacie przyrody uszkodzone przez pracowników RZGW, fot. P. Pawlaczek.

Fot. 5. Wydobyte z roślinnością osady z dna rzeki – zdjęcie anonimowego Autora dostarczone Klubowi Przyrodników, październik 2015 r.

Fot. 6. Karpy wyciętych bez zezwolenia drzew wyrwane z brzegu rzeki – zdjęcie anonimowego Autora dostarczone Klubowi Przyrodników, październik 2015 r.